

บทบาทรัฐสภาไทยในการควบคุมรัฐบาล โดยอาศัยการเปิดอภิปรายทั่วไป
: ศึกษากรณีควบคุม รัฐบาลชาติชาย และ รัฐบาลชวน

พันตำรวจโท วันชัย วิบูลย์กาญจน์

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

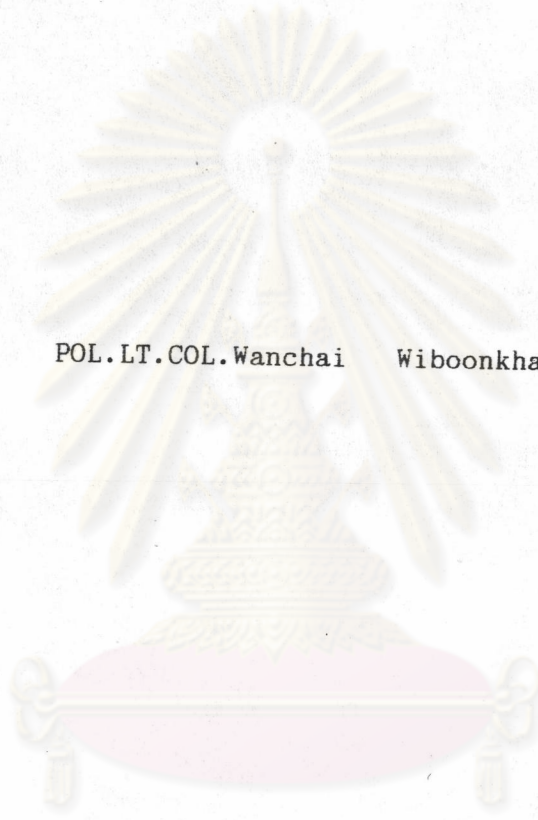
ISBN 974-632-482-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I16449650

THE ROLE OF THE THAI PARLIAMENT IN CONTROLLING THE GOVERNMENT
THROUGH GENERAL DEBATES : A CASE STUDY OF THE
CHATICHAI AND THE CHUAN GOVERNMENTS.

POL.LT.COL.Wanchai Wiboonkhan

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-632-482-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทรัฐสภาไทยในการควบคุมรัฐบาล โดยอาศัยการเปิดอภิปราย

ทั่วไป : ศึกษากรณีควบคุมรัฐบาลชาติชาย และรัฐบาลชวน

โดย

พันตำรวจโทวันชัย วิบูลย์กาญจน์

สาขาวิชา

การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ กุญสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสาธิต)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนารักษ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วันชัย วิบูลย์กาญจน์ , พ.ศ.ท. 2538 : บทบาทรัฐสภาไทยในการควบคุมรัฐบาล โดยอาศัย
การเปิดอภิปรายทั่วไป : ศึกษากรณีควบคุม รัฐบาล ชชาติชาย และรัฐบาล ชวน (THE
ROLE OF THE THAI PARLIAMENT IN CONTROLLING THE GOVERNMENT THROUGH
GENERAL DEBATES : A CASE STUDY OF THE CHATICHAI AND THE CHUAN
GOVERNMENTS.) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.กระมล ทองธรรมชาติ, 170 หน้า.

ISBN 974-632-482-9

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์ บทบาทของรัฐสภาไทยในการควบคุมรัฐบาล โดยอาศัย
การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ โดยใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย
ชุนทะวัน และ สมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย เป็นกรณีศึกษา

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้เอกสารชั้นต้นและการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยตั้ง
สมมุติฐานไว้ 2 ประการ คือ

1. การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล นั้น จะมีประสิทธิภาพมากหรือน้อย
ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องของสถานการณ์ทางการเมืองและจะต้องสอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชนเป็น
ประเด็นสำคัญ
2. การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี ในสมัยรัฐบาล
พลเอกชาติชาย ชุณหะวัน และในสมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย มีผลกระทบทางการเมืองที่แตกต่างกัน

การศึกษาค้นคว้าพบว่า การเปิดอภิปรายในสมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัน และในสมัย
รัฐบาล นายชวน หลีกภัย มีประสิทธิภาพที่แตกต่างกันคือ ในสมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัน
มีประสิทธิภาพดีกว่าในสมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย เพราะการเปิดอภิปรายในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย
ชุณหะวัน นั้นได้มีการเปิดเผยการฉ้อราษฎร์บังหลวงในคณะรัฐบาล ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดการยึดอำนาจ
โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติในปี พ.ศ.2534

การวิจัยครั้งนี้ พบด้วยว่าประสิทธิภาพของการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล
นั้น ขึ้นอยู่กับข้อกล่าวหาที่ฝ่ายค้านยกขึ้นมาโจมตีรัฐบาลว่า สอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชนหรือไม่
นอกจากนั้นการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนั้น จะเป็นมาตรการที่ใช้ได้ผลก็ต้องมีเนื้อหาสาระ
ที่ประชาชนสนใจ โดยฝ่ายค้านจะต้องเตรียมข้อมูลในการอภิปรายไม่ไว้วางใจมาเป็นอย่างดีและที่สำคัญ
ก็คือ การเปิดอภิปรายทั่วไปนั้นฝ่ายค้านจะต้องไม่กระทำบ่อยครั้งเกินไป

ภาควิชา รัฐศาสตร์
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต Wm. [Signature]
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา [Signature]
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

##c532135 : MAJOR DEPARTMENT OF GOVERNMENT
KEY WORD: PARLIAMENT, CONTROLLING, DEBATES

WANCHAI WIBOONKHAN POL.LT.COL.: THE ROLE OF THE THAI PARLIAMENT
IN CONTROLLING THE GOVERNMENT THROUGH GENERAL DEBATES : A CASE
STUDY OF THE CHATICHAI AND THE CHUAN GOVERNMENTS. THESIS ADVISOR :
PROF. KRAMOL TONGDHAMACHART Ph.D. 170 pp. ISBN 974-632-482-9

This study is aimed at analysing the roles of Thai Parliament in using the general debates on the no-confidence motion as a means to control the government, using events in the Chatichai and Chuan Governments as case study. It is a documentary research coupled with in-depth interviews

The study has two assumptions:

First, the general debates on the no-confidence motion will be more or less effective, mainly depending on their congruency with the political situation and public sentiment.

Second, the general debates on the no-confidence motion against individual Minister or the entire Council of Ministers in the Chatichai and the Chuan governments produce different effects

The study finds that the no-confidence general debates against the Chatichai government and against the Chuan government differ in their effectiveness. That is, the general debates against the Chatichai government are more effective than those against the Chuan government,

The February 1991 military coup against the Chatichai government is partly caused by the general debates which exposed corruptions within the Chatichai administration.

The study also finds that the effectiveness of the general debates on the no-confidence motion mainly depends on whether the charges the opposition made against the government are shared by the general public.

In addition, the general debates to be the effective measure must contain the substance of public interest coupled with data well prepared by the opposition. It is also found out that the opposition should not too often use the general debates against the government.

ภาควิชา..... รัฐศาสตร์
สาขาวิชา..... การปกครอง
ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ในการจัดทํากิตติกรรมประกาศเรื่อง บทบาทรัฐสภาไทยในการควบคุมรัฐบาล โดยอาศัย การเปิดอภิปรายทั่วไป : ศึกษารณการควบคุม รัฐบาล ชัดชวย และ รัฐบาล ชวน ได้สำเร็จ ลุล่วงโดยอยางดีนั้น ข้าพเจ้ําได้รับความร่วมมือหลายฝายจากคณาจารย์ในภาควิชาการปกครอง โดยเฉพาะท่านอาจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้ความแนะและ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางในการศึกษาวิจัย และ อาจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนารักษ์ อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสําราย ที่ได้เป็นกรรมการในการสอบของข้าพเจ้ํา

นอกจากนี้แล้ว ข้าพเจ้ํายังได้รับความร่วมมือจากท่านประธานรัฐสภา คุณมารุต บุณนาค ที่ได้กรุณาแนะชี้แจงและให้คำสัมภาษณ์แก่ข้าพเจ้ํา ท้ายที่สุดนี้ที่จะลืมมิได้เลย คือ คุณพ่อ คุณแม่ ของผู้วิจัย คุณมาลีรัตน์ วิบูลย์กาญจน์ ผู้เป็นที่รักยิ่ง ที่ได้ให้การสนับสนุนและกำลังใจแก่ข้าพเจ้ํา เสมอมาตลอดการศึกษา อันทา้ให้ผู้วิจัยเกิดความวิริยะและมุ่งมั่นที่จะทา้การศึกษาจนสำเร็จได้ จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ. ที่นี้ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ช

บทที่

1	บทนา.....	1-11
	ความเป็นมาของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์.....	7
	สมมุติฐานของการวิจัย.....	8
	แนวความคิดทางทฤษฎี.....	8
	ขอบเขตของการวิจัย.....	8
	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	9
	นิยามความหมาย.....	9
	ข้อจำกัดและอุปสรรคในการเก็บข้อมูล.....	10
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
	การนำเสนอรายงาน.....	11
2	แนวความคิดทฤษฎี.....	12-44
	แนวความคิดระบรัฐสภา.....	12
	ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบทางการเมือง.....	23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

	แนวความคิดกว้างคล้อยอำนาจ.....	24
	แนวความคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง.....	30
	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
3	โครงสร้างและความเป็นมาของรัฐสภาไทย.....	45-81
	ความเป็นมาของ รัฐสภาไทย.....	45
	บทบาทและอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ.....	48
	การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน.....	54
	การเปิดอภิปรายทั่วไปของสมาชิกรัฐสภาสมัยต่าง ๆ.....	61
	การเปิดอภิปรายทั่วไปในรัฐสภาสมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์.....	73
	การเปิดอภิปรายทั่วไปในรัฐสภาสมัย พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์.....	73
	การเปิดอภิปรายทั่วไปในรัฐสภาสมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์.....	75
4	วิเคราะห์การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ในสมัย	
	พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และ ในสมัย นายชวน หลีกภัย.....	82-130
	การเปิดอภิปรายทั่วไป สมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ.....	82
	การเปิดอภิปรายทั่วไป ๆ ครั้งที่ 1.....	88
	การเปิดอภิปรายทั่วไป ๆ ครั้งที่ 2.....	90
	การเสนอผู้ตัดิเปิดอภิปรายทั่วไป ของพรรคการเมืองฝ่ายค้าน.....	92
	ผลกระทบที่มีต่อรัฐบาลในการลงมติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ.....	98
	สถานการณ์ทางการเมืองช่วงก่อนการปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ชุดที่ 1.....	99
	การเปิดอภิปรายทั่วไป สมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย.....	102
	สภาพแวดล้อมทางการเมืองก่อนการเปิดอภิปราย ๆ.....	102

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		
	การเปิดอภิปรายทั่วไป ฯ ครั้งที่ 1.....	107
	การเปิดอภิปรายทั่วไป ฯ ครั้งที่ 2.....	112
	การเปิดอภิปรายทั่วไป ฯ ครั้งที่ 3.....	117
5	เปรียบเทียบวิธีการอภิปรายไม่ไว้วางใจของรัฐบาลทั้งสอง และผลสะท้อนที่ตามมา.....	131-151
	การวิเคราะห์ สมมุติฐานที่ 1.....	132
	สาระสำคัญของเนื้อหาในการอภิปรายสอดคล้องกับความรู้สึกรักของประชาชน. ผลกระทบจากการลงมติ.....	133 137
	การวิเคราะห์ สมมุติฐานที่ 2.....	143
	การรวมพลังของพรรคฝ่ายค้าน.....	143
	ผลกระทบต่อระบบการเมือง.....	148
6	บทสรุป.....	152-158
	ข้อเสนอแนะ.....	156
	รายการอ้างอิง.....	159
	ประวัติผู้เขียน.....	170

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	คะแนนผู้ตัดข้อเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ เมื่อวันที่ 19-20 กรกฎาคม 2532.....	96
2	ผลการลงมติ ผู้ตัดอภิปรายไม่ไว้วางใจทั้งคณะ.....	110
3	ผลการลงมติ ผู้ตัดอภิปรายไม่ไว้วางใจเป็นรายบุคคล.....	111
4	ผลการลงมติไม่ไว้วางใจ ครั้งที่ 2 ในสมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย..	117
5	ผลการลงคะแนนเสียง วันที่ 29 กรกฎาคม 2537.....	130
6	คะแนนผู้ตัดข้อเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ เมื่อวันที่ 19-20 กรกฎาคม 2532.....	138

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย